

**ВІД ГЕОГРАФІЇ ДО ГЕОГРАФІЧНОГО УКРАЇНОЗНАВСТВА:
ЕВОЛЮЦІЯ ОСВІТНЬО-НАУКОВИХ ІДЕЙ ТА ПОШУКІВ
(ДО 140-РІЧЧЯ ЗАПОЧАТКУВАННЯ ГЕОГРАФІЇ
У ЧЕРНІВЕЦЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА**

Матеріали
Міжнародної наукової конференції
(11-13 жовтня 2016)

ЗМІСТ

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГЕОГРАФІЇ УКРАЇНИ І ГЕОГРАФІЧНОГО УКРАЇНОЗНАВСТВА

<i>Аріон О.В., Купач Т.Г., Дем'яненко С.О.</i> РЕКРЕАЦІЙНА ПРИДАТНІСТЬ ЗЕЛЕНИХ НАСАДЖЕНЬ МІСТА КИЄВА	11
<i>Афанасьєва О.О.</i> РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ ПЕРЕХОДУ ДО ЗБАЛАНСОВАНОГО РОЗВИТКУ (НА ПРИКЛАДІ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ)	12
<i>Бульба Ю.Ж.</i> ІНВЕСТИЦІЙНИЙ РОЗВИТОК СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	13
<i>Гавришок Б.Б., Брелюс Н.М.</i> ТЕРИТОРІАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ЛІСОГОСПОДАРСЬКОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ ГУСЯТИНСЬКОГО РАЙОНУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ	14
<i>Гоманюк М.А., Пилипенко І.О.</i> ПІВОСТРІВ ТАВРІЯ: ГЕОГРАФІЧНІ ТА СОЦІОЛОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ВЕРИФІКАЦІЇ	16
<i>Григор'єва Г.В.</i> РОЗМІЩЕННЯ ПОСЕЛЕНЬ ЗА НАПРЯМКАМИ СХИЛІВ У ПІВНІЧНІЙ БЕССАРАБІ	18
<i>Денисик Б.Г.</i> ПИТАННЯ ТИПОЛОГІЇ РЕКРЕАЦІЙНИХ ОСЕРЕДКІВ	19
<i>Джаман В.О., Руденко В.П.</i> ЗАХИСТИ КАНДИДАТСЬКИХ ДИСЕРТАЦІЙ З ГЕОГРАФІЧНИХ НАУК У ЧЕРНІВЕЦЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА	20
<i>Добровольська С.Я.</i> ЗАЛЕЖНІСТЬ РОЗТАШУВАННЯ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ ВІД ТЕРАС р. ДНІСТЕР	22
<i>Заставецька О.В., Застаєцька Л.Б.</i> СУЧАСНА ГАЛУЗЕВА СТРУКТУРА ПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ	24
<i>Заячук М., Заячук О.</i> ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ ФЕРМЕРСТВА УКРАЇНИ	25
<i>Кисельов Ю.О.</i> ЕКОГЕОСОФІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ДОНБАСУ Ж СТАРОПРОМИСЛОВОГО РЕГІОНУ РЕСУРСНОГО ТИПУ	26
<i>Кілінська К.Й., Костащук В.І.</i> РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕННЯ МІНЕРАЛЬНО-СИРОВИННИХ РЕСУРСІВ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ	28
<i>Коробое В.К.</i> ВИКОРИСТАННЯ КОМПЛЕКСНИХ ІНДИКАТОРІВ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ У ВИКЛАДАННІ КУРСУ РЕПОНАШТИКИ	29
<i>Круль В.П., Гадельшин О.Р.</i> ПОКАЗНИКИ ЧАСОВО-ПРОСТОРОВИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ЗАСЕЛЕННЯ ТЕРИТОРІЇ	30
<i>Лозинський Р.М., Біланюк В.І.</i> ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ГЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ (В КОНТЕКСТІ ВСТУПУ У ВИЩІ НАВЧАЛЬНІ ЗАКЛАДИ В 2016 Р.)	32
<i>Мельничук М.М., Чабанчук В.Ю.</i> ДЕРЕВНИЙ ЗАПАС ЛІСОВОГО ФОНДУ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	33
<i>Некос А.Н., Кочанов Е. О.</i> СТВОРЕННЯ БАЗ ДАНИХ СТИХІЙНИХ ЗВАЛИЩ Ж РЕЗУЛЬТАТ ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ АЕРОМОШТОРИНГУІГІС ТЕХНОЛОГІЙ	35
<i>Патрушеєва Л.І.</i> ОЦІНКА ЕКОЛОГО-ТУРИСТИЧНИХ РЕСУРСІВ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	36
<i>Руденко В.П., Єремія Г.І.</i> СОЦІАЛЬНО-ДЕМОГРАФІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ БУКОВИНИ В ПРАЦЯХ РУМУНОМОВНИХ ДОСЛІДНИКІВ У МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД (1918-1940)	37
<i>Рудько Г.І., Стецюк В.В.</i> МІШРАЛЬНО-СИРОВИННИЙ КОМПЛЕКС УКРАЇНИ Ж ЗАПОРУКА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ	39
<i>Ситник О.І., Лячинський С.С., Браслаєська О.В.</i> АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ ПОДІЛ І УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВОЮ	40
<i>Склярська О.І.</i> МІСЦЕ ПОЛІТИЧНОЇ ГЕОГРАФІЇ У ДОСЛІДЖЕННІ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИХ СИСТЕМ	41

На території України виділяють 3 основні вугільні басейни та площі - Львівсько-Волинський кам'яновугільний, Донецький кам'яновугільний та Дніпровський буровугільний басейни. Україна має значним потенціалом запасів вугілля, всіх генетичних стадій вуглефікації- від бурих до антрацитів, що дає можливість повністю задовольнити потреби держави в цій сировині.

За окремими оцінками, прогнозовані запаси вугілля в Україні становлять 117,5 млрд. т (з них 70 млрд. т - високоякісне енергетичне), у тому числі 56,7 млрд. т - розвідані запаси, з них вугілля енергетичних марок - 39,3 млрд. Частка вугілля в загальному обсязі органічного палива в надрах України становить 95 %.

Згідно Статистичної інформації щодо видобутку вугілля в Україні рівень видобування та споживання коксівного та енергетичного вугілля в 2014-2015 рр. порівняно з попередніми роками значно впав, головним чином через те що більшість шахт Донецького басейну опинилась в межах тимчасово окупованих територій.

Перевага вугілля серед викопних вуглеводневих енергоносіїв України полягає в тому, що його розвідані запаси істотно перевищують запаси нафти і газу в Україні. Для України вугілля є одним із енергетичних ресурсів використання якого може забезпечити енергетичну незалежність та національну безпеку держави.

Отже наша держава володіє практично всіма мінерально-сировинними ресурсами для нарощування видобутку власних енергетичних ресурсів, які є основою національної безпеки.

АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ ПОДІЛ І УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВОЮ

1 2 1
Ситник О.І. , Лячинський С.С. , Браславська О.В.

2 Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини (м. Умань, Україна)
2 Звенигородський районний краєзнавчий музей Черкаської області (м. Звенигородка, Україна)

Від найдавніших часів проблема державності, адміністративно-територіального устрою держави була, і тривалий час лишатиметься основною для людської спільноти. Враховуючи, що держава - це організація політичної влади економічно пануючого класу, за допомогою якої він охороняє і зміцнює своє економічне, політичне та ідеологічне панування; захищає і примножує свою владу, а *повідно, і власність, від посягань інших держав і в самій державі. І якою б термінологією не послуговувалися політологи чи інші теоретики: автократія, монархія, тоталітаризм, волюнтаризм, партократія чи навіть демократія - суть лишається незмінною: державна організація є інструментом утримання влади і захисту власності.*

Історія знає різноманітні державні формації і керувались вони, для впорядкування відносно звичаєвим правом, писаними законами, кодексами, положеннями і конституціями. Спартанський правитель Лікурґ зазначав, що можна жити в державі, де панують найсуворіші закони, але не держави там, де не панує закон. Стародавні греки, сповідаючи демократію їхнього розуміння, прилягли законам надзвичайно велику увагу і вважали, що люди мають слухати не ораторів, а закон там, де прислухаються до ораторів, а не до законів - гине держава.

Для організації державного управління, керівництва господарством, політичним і культурним життям кожна держава вибудовує адміністративно-територіальний устрій. Поняття адміністративно-територіального устрою варто розуміти як процес поділу території на адміністративно-територіальні одиниці і як стан, що є результатом власне цього процесу. В різних державах вони засталі традиціями називаються по-різному: провінції (Китай), графства (Англія), кантони (Швейцарія), департаменти (Франція), землі (ФРН), штати (США) тощо.

Виходячи з адміністративно-територіального поділу, можна визначити і основні принципи державного управління. В умовах високого розвитку самоврядування діє горизонтальний принцип **ВДІ** них повноважень. Місцеві органи влади мають більше законодавчої ініціативи, буквально керують своїми законами, лишаючи федеральному уряду лише певні повноваження (як кожен штат у США). Разом з тим, місцеві органи влади вільніше використовують кошти, зібрані шляхом різного роду податків, і направляють їх за своїм розсудом у відповідному цільовому призначенні.

Вертикаль же передбачає відтік коштів у центр, який згори розподіляє їх на свій розсуд. Ті самі місцеві органи влади перебувають в залежності від центральних, більше їм підпорядковані мають менше самостійності.

Таким чином, адміністративно-територіальний поділ істотно впливає на економічне і політичне життя держави. А вже від розподілу виробленого населенням продукту, можливості контролювати владу, що розпоряджається народним надбанням, залежить суть економічно-політичних відносин і

державі. Чим на вищих щаблях державного управління здійснюється розподіл бюджетних коштів, тим важче внизу контролювати можновладних чиновників.

Для функціонування державного механізму особливого значення набуває система збору податків. Саме за рахунок її держава забезпечує соціальні гарантії, розвиток освіти, культури, охорони здоров'я та оборону від зовнішніх посягань. Все це в кінцевому результаті служить розвитку продуктивних сил, примноженню власності.

Для системи збору податків теж потрібне адміністрування певних територій, певне узаконення порядку зборів. Адже суть державного будівництва проявляється саме в цьому - до якої метрополії, до якого центру, до якого апарату влади сходяться всі важелі управління, що базуються на акумуляції коштів.

Економічно-політичні устрої, податкові системи формуються часом, вогнем і мечем. І адміністративно-територіальні поділи теж мають свою багатовікову, трагічну і криваву історію. Державні устрої відображають їх політичну суть. Тому в адміністративно-територіальних поділах можна прослідкувати не лише економічно-політичні засади. Етнічно-національні принципи, історичні традиції, географічні, природні умови, а іноді і суто авторитарні рішення - все це було і лишається відображеним на мапах держав.

Коли йдеться про власність, важливим елементом державотворення є визначення меж володінь і впливу. Наприклад, кордони Сполучених Штатів Америки визначались лінійкою і олівцем. Це можна сказати і про Австралійський Союз, де кордони штатів проходять по безводних пустелях, про деякі середньоазійські республіки колишнього Радянського Союзу, від якого вони успадкували лінійні кордони, які є і в деяких африканських держав. Там, де немає постійного населення, де відсутні річки та інші потужні природні утворення, в пустелях визначення кордонів можна робити довільно. Щоправда, подібний кордон по паралелі був визначеним і між Сполученими Штатами і Канадою, але це вже приклад суто політичного розв'язання проблеми.

Розглядаючи кордони між Україною і Польщею, можна побачити, як свого часу Сталін з Берутом чи не лінійкою розрізали Сянщину і Холмщину, звідки і почалася операція "Вісла" та переселення українців із споконвічних українських земель на західні землі Польщі

"Розділяй і владаруй" - гасло, що від часів Римської імперії живе у всіх історичних формаціях, використовується правителями для утвердження своєї влади. Так, голокост забрав десятки мільйонів, тоталітарні режими, керуючись расовими чи класовими теоріями, знищують мільйони людей за національною чи соціальною ознакою і при цьому змінюють територіальний поділ, стирають з географічних карт і ліквідовують політичне поняття автономії народів.

На адміністративно-територіальний поділ держав впливають зміни державних кордонів, зміни в політичному устрої, економічні реформи, національні проблеми та нові завоювання. В історичному процесі ці зміни тривають постійно, хоч зумовлюються вони різними причинами. Варто нагадати, як додавали зірок на своєму прапорі Сполучені Штати Америки, як в результаті воєн ділився В'єтнам, як ще донедавна була поділена Німеччина, як і досі по географічній паралелі поділений народ Кореї. Такі проблеми переживає сьогодні і Україна.

Адміністративно-територіальний поділ - це історія, географія, економіка, політика, національно-етнічні проблеми. Стабільність держави зумовлює і стабільність адміністративно-територіального устрою. Будь-які адміністративно-територіальні реформи мусять мати, насамперед, економічний зміст, коли вони забезпечують певний пріоритетний потенціал адміністративно-територіальних одиниць. Тоді можна розвивати демократичні форми правління, не чекаючи дотацій від центру. І це має починатися знизу, від кожної громади. Від села, міста, району, області. Тоді буде міцна і стабільна держава.

МІСЦЕ ПОЛІТИЧНОЇ ГЕОГРАФІЇ У ДОСЛІДЖЕННІ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИХ СИСТЕМ

Склярська О.І.

Львівський національний університет імені Івана Франка (м. Львів, Україна)

У багатьох сферах наукових досліджень сформульовані різноаспектні підходи до вивчення адміністративно-територіальних систем. Однак при сучасних тенденціях наростання соціально-економічних відмінностей та регіональної ідентичності в світі, більшість з них потребують глибокого переосмислення, адже об'єктивною ознакою політичної організації стає зменшення адміністративних